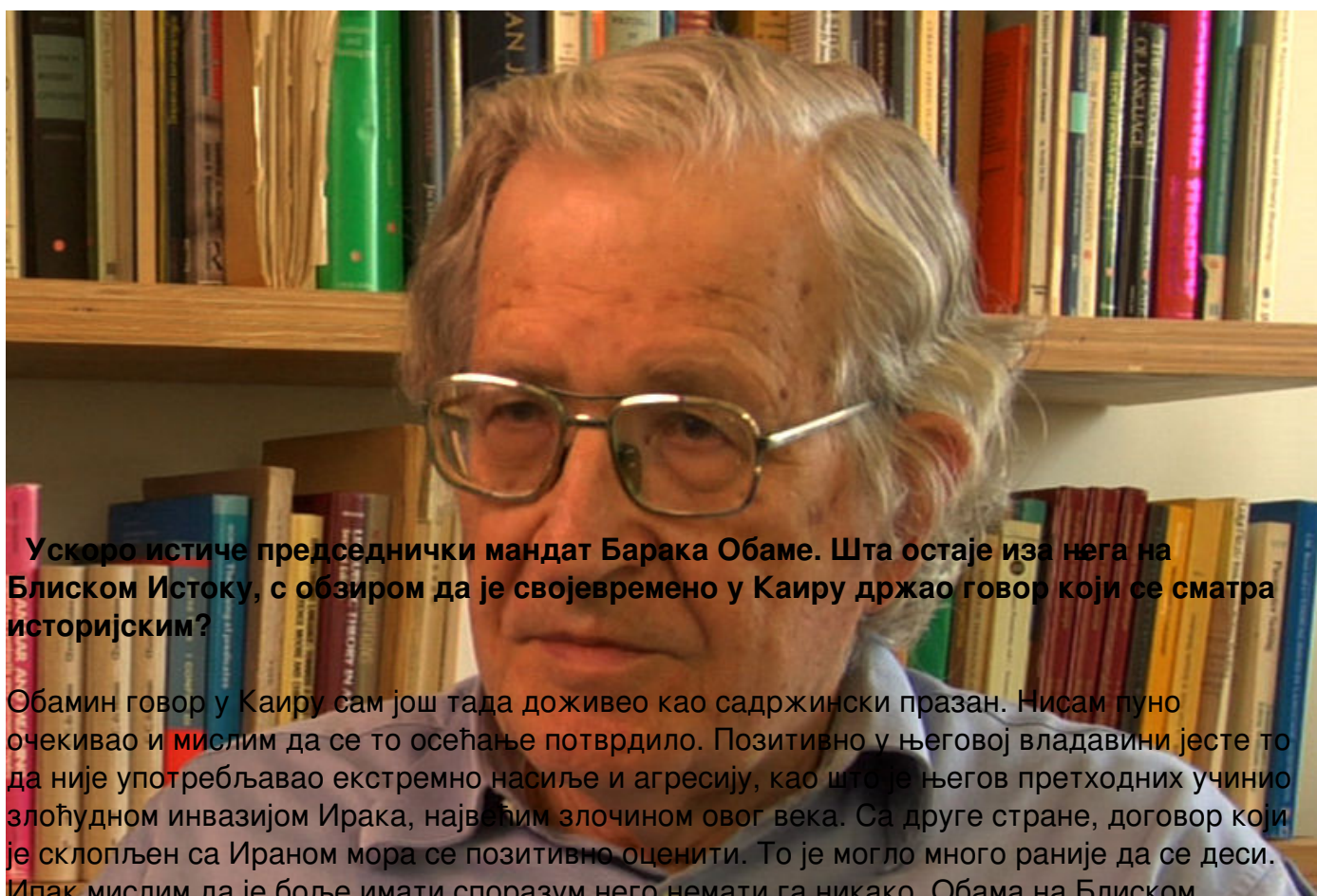

Амерички лингвиста и филозоф Ноам Чомски је икона леве интелектуалне сцене. За quantara.de, портал ДВ-а који се бави дијалогом са исламским светом, Чомски говори о блискоисточној политици и збеговима у правцу Европе.

Ускоро истиче председнички мандат Барака Обаме. Шта остаје иза њега на Блиском Истоку, с обзиром да је својевремено у Каиру држао говор који се сматра историјским?

Обамин говор у Каиру сам још тада доживео као садржински празан. Нисам пуно очекивао и **мислим** да се то осећање потврдило. Позитивно у његовој владавини јесте то да није употребљавао екстремно насиље и агresiју, као што је његов претходник учинио злоћудном инвазијом Ирака, највећим злочином овог века. Са друге стране, договор који је склопљен са Ираном мора се позитивно оценити. То је могло много раније да се деси. **Ипак мислим да је боље имати споразум него немати га никако.** Обама на Блиском Истоку оставља глобализовани рат дроновима, који је означио почетак нове ере међународног тероризма. Мислим да ће се то раширити. Неће се раширити само технологија дрoнова већ ће се показати да је она употребљива за акције разних терористичких групација. У случају Арапског пролећа, Обама је, исто као и његови савезници, најпре подржавао постојеће диктатуре докле год је могао. Осим тога, после тих преврата је урађено све да се поново успостави стари систем.

У Египту, али и у Сирији постоје изузетно жилаве арапске диктатуре. Да ли је Арапско пролеће дефинитивно пропало?

То у ствари не знамо. Постојала су одређена достигнућа, сада доживљавамо назадак. Постојале су значајне промене које су могле представљати базу. На пример, у Египту је значајне успехе постигао раднички покрет који је био водећи у Арапском пролећу. Верујем да Ал Сисијева диктатура није у стању да реши огромне проблеме Египта. Арапско пролеће је било тек једна од бројних фаза на путу до слободе и демократије. Ипак, у Сирији је на делу друкчији сценарио. Земља тоне у самоуништење. Сви кораци који су до сада предузимани да се катастрофа заустави само су повећали хаос. Оно што нам је у Сирији стварно потребно јесте – мање насиља.

Колико је америчка администрација одговорна за ту имплозију?

Тешко је рећи. Асадов режим је апсолутно монструозан и одговоран је за велики део злочина у Сирији. „Исламска држава“ је још једна монструозност. Ал Нусра као представник Ал Каиде у Сирији незнатно се разликује од „Исламске државе“. Међутим, многе друге групације су тесно повезане са њима. Курдске групе су успеле да одбране своју територију и да успоставе унутар ње поприлично кохерентан систем. Но, постоје бројне друге групације, као што су локалне паравојске и делови некадашњег покрета за реформе као и још неки демократски елементи. Међутим и даље је спорно колико они могу утицати на сукоб. Стручнајци као што је искусни блискоисточни дописник Роберт Фиск сматрају да њих у ствари и нема. Други сматрају да их има и да имају знатан утицај. У суштини, у Сирији постоји мноштво групација. Зато су тренутно приметни тек мали кораци ка примирју, и то није разлог за оптимизам, али је још увек боље од потпуне аутодеструкције Сирије.

Што се тиче Ирана, у споразуму о атомској енергији једни виде огроман успех Обаине администрације, а други сматрају да ће то довести до атомског наоружавања арапско-сунитских држава. Зашто Ви мислите да је споразум добар?

Мислим да је то успех. Но, мислим да се укупна тематика не представља коректно. Прави пожељни корак би био да се узме озбиљно расположење у иранској, арапској па и глобалној јавности и да се створи регион без атомског оружја. То је Обама и обећао. Споразум је корак напред. Не знамо ни ми, али ни америчка тајна служба, да ли је Иран заиста намеравао да развије атомско оружје. Па све и да је обогаћивање урана Иранцима омогућило развој атомског оружја, мора се бити поштен и рећи да тај потенцијал имају многе државе на планети, у ствари, у основи то може свако ко располаже атомском технологијом. Ипак, генерално узев, сматрам да је споразум био корак напред.

Да ли је америчка администрација имала било какве успехе у политици према палестинско-израелском конфликту?

Ни на који начин, ако занемаримо декларације о намерама. Осим тога, морамо констатовати да Обамина администрација спада у оне америчке владе које су чак највише подржавале израелску експанзију. Док остатак света критикује Израел због политике изградње насеља на окупираним територијама, Сједињене Државе подржавају Израел у томе. У Вашингтону постоји војна, дипломатска, привредна, чак и идеолошка подршка наставку изградње тих насеља. Обамин значајан потез, један од малобројних који су наишли на одјек у јавности био је коришћење вета у Савету безбедности Уједињених нација у фебруару 2011. Предложена резолуција је фактички подржавала званичну америчку политику, захтевајући ограничење градње насеља. Обама је, међутим, сматрао да би резолуција била препрека миру. Тренутно Вашингтон преговара са Нетањахуом – о повећању финансијске подршке. Она фактички доводи до повећања обима градње насеља. Са друге стране смо у случају Газе истовремено имали безобзирне нападе Израела које су САД подржавале.

Тренутно је у Европи све више национализма и десног екстремизма. Људи који су у Европу побегли пред блискоисточним ужасом на себе навлаче гнев десничарских и исламофобних групација. Сматрате ли да ће те друштвене снаге све више јачати?

Веома је занимљиво поближе погледати такозвану избегличку кризу. У Аустрији, да наведемо само тај пример, један неонациста је на корак од потпуног политичког успеха. При том Аустрија није примила толико избеглица као друге земље. Шведска је показала највише разумевања за избеглице, примајући између 150.000 и 160.000 са укупно десет милиона становника. То значи да сада 1,5 одсто становништва чине избеглице. То је друкчије у земљама попут Либана, земља је сиромашна, тренутно и не броји избеглице, али становништво се и до 40 одсто састоји од њих. Чак 25 одсто су људи из Сирије. Исто се односи и на Јордан који је примио велики број избеглица. У поређењу са њима Европа једва да је нешто урадила.

Наравно, поставља се питање, одакле уопште толики људи који беже. Углавном потичу са Блиског истока, али и из Африке. Европа има своју дугу причу у Африци. Последњи векови су били обележени искоришћавањем и пљачкањем афричког континента. Последице се осећају све до данас и спадају у узроке бега многих Африканаца у Европу. На Блиском истоку су бројни узроци довели до избегличког таласа који траје. Један од

важних разлога је америчка и британска инвазија на Ирак, која је потпуно разорила државу. Ирачани и даље беже из своје земље пред секташким сукобом који пре инвазије на тај начин није постојао. Када се све то боље осмотри онда се види да постоје одређене државе које су својом политиком изазвале избеглички талас у региону – а међу тим државама су Сједињене Америчке Државе, велика Британија и друге европске земље.

(Дојче веле)